

İSMET BİNARK ARMAĞANI

İshak Keskin
Ş. Nihal Somer
Nizamettin Oğuz

İstanbul 2015

Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları
Yayın Numarası: 179

İSMET BİNARK ARMAĞANI

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika No: 16549

İç Düzen
İshak KESKİN

Kapak
Gönül GÖNER

Baskı - Cilt
Şenyıldız Matbaası

ISBN
978-975-6186-96-1
1. Baskı: 2015

Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları
İstanbul - 2015
Tel: 90 (212) 526 16 15
Fax: 90 (212) 217 60 46

Biyografisi ve Bibliyografyası İle İsmet Binark

Biography and Bibliography of İsmet Binark

Arif AŞCI*

Öz: Bu çalışmada İsmet Binark'ın hayat hikâyesi, şahsiyeti ve kırk yılı aşan bir zaman içerisinde ortaya koyduğu fikrî ve ilmî çalışmaları ile bilhassa Türk arşivciliği ve arşivleri sahasında yaptıkları ve yapılmasında öncü olduğu hizmetlerinden önemli örnekler verilmektedir. Çalışmanın kaynağını; önce Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümünde öğrencisi olduğum ve daha sonra Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğünde birlikte çalıştığım Sayın Binark'ın biyografisi; Hocam ile bizzat çalışarak hazırladığım ancak basılmamış bibliyografyasından derlediğim kitapları, tebliğleri, makaleleri ve Binark hakkında yazılmış her türlü makale ve yazılar yanında, Hocam ile zaman zaman yaptığımız yüz yüze görüşmelerden hâsıl olan bilgiler oluşturmaktadır.

Anahtar kelimeler: İsmet Binark, Türkiye'de arşivcilik, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü.

Abstract: In this study; the life story of İsmet Binark, his personality and his ideas and scientific contribution specifically to the archives and archival studies in Turkey in the more than 40 years he served this community has been exemplified. The source of this study; consists first of all, of the biography of İsmet Binark, who was my teacher when I was a student at Hacettepe University Department of Librarianship and then worked with him as a colleague at the General Directorate of State Archives; the books, papers, articles that I have collected with İsmet Binark for his unpublished bibliography and various kinds of articles on Binark and the information that I have gathered from one to one conversations.

Keywords: İsmet Binark, archival science in Turkey, General Directorate of State Archives.

Bu çalışmada İsmet Binark'ın hayat hikâyesi, şahsiyeti ve bu şahsiyet çevresinde kırk yılı aşan bir zaman içerisinde ortaya koyduğu fikrî ve ilmî çalışmaları yanında, bilhassa Türk arşivciliği ve arşivleri alanında verdiği hizmetlerinin önemli bir bölümü ifade edilmektedir.

İsmet Binark'ı anlatmaya gayret ettiğim bu çalışma iki kısımdan meydana gelmektedir. Birinci kısım genel hatlarıyla Binark'ın hayatını, şahsiyetini, yetiştiği fikrî muhiti, ilmî ve fikrî çalışmalarını ihtivâ etmektedir.

* Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı. E-posta: asciarif@hotmail.com

İkinci kısım ise bilhassa arşivcilik, Türk arşivciliği ve arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, Devlet Arşivleri gibi konularda Binark'ın bir bilim adamı ve bürokrat olarak verdiği mücadelenin değişik yön ve safhalarının incelenmesi ile bu hizmetler hakkında yazılan ve söylenenlerden bazı alıntıları ve değerlendirmeleri ihtiva etmektedir.

Çalışmanın kaynağını; önce Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümünde öğrencisi olduğum ve daha sonra Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğünde birlikte çalıştığım Hocam Sayın Binark'ın biyografisi yanında; Hocam ile bizzat çalışarak hazırladığım ancak basılmamış bibliyografyasından** derlediğim kitapları, tebliğleri, makaleleri ve Binark hakkında yazılmış her türlü makale ve yazılar yanında, Hocam ile zaman zaman yaptığımız yüz yüze görüşmelerden hâsıl olan bilgiler oluşturmaktadır.

Anlaşılacağı üzere, oldukça geniş bir fikrî zenginlik ve idarî uygulama tecrübesine sâhip olan Binark'ı her yönü ile tanıtamayacağımı ifade etmek isterim. Ancak yazabildiklerim itibarıyla samimî bir gayret gösterdiğimin de bilinmesini arzu ederim.

İsmet Binark'ın Hayatı, Şahsiyeti, Yetiştirdiği Fikrî Muhit, İlmî ve Fikrî Çalışmaları

Binark, ataları tarafından, Türkistan'dan yollara düşüp Anadolu'ya (Elazığ'a) yerleşmiş Türkistanlı bir aileye mensuptur. Büyükbabası, ordudan topçu albayı rütbesi ile emekli olmuş Ahmet Hamdi Bey'dir. Babası, Mehmet Ferit Bey, Maliye Bakanlığı'ndan emekli bir bürokrattır. Anne tarafı Kastamonulu'dur. Annesi Fatma Melâhat Hanım'ın babası, Fâtih Hırkâ-i Şerif Camîî imamlarından Hâfız Cémâl Efendi'dir.

28 Şubat 1941 tarihinde İstanbul Fatih'te Hırkâ-i Şerif semtinde doğmuştur. İlk ve ortaokulu İstanbul'da okumuş; liseyi Ankara'da Gâzi Lisesi'nde bitirmiştir. Yüksek tahsilini Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanecilik Bölümü'nde tamamlamıştır.

Diri bir inanç ve ilim ikliminin hüküm sürdüğü güçlü bir muhitin terbiye ve tefekkürünü hazmederek yetişmiş olan Binark, yetişkinlik ve olgunluk çağlarında bu terbiye ve inancın getirdiği karakteristik bir irâdeyi bulunduğu zama-

** Bibliyografya ilk olarak 2003 yılında hazırlanmış, Aralık 2014 yılı sonu itibarıyla de son güncellemesi yapılmıştır. Bibliyografya; 'Bibliyografya Hakkında Önsöz', 'Bibliyografik Künyelerin Tesbiti', 'Kısaltmalar', 'Taranan ve Faydalanılan Kaynaklar', 'İçindekiler', 'Biyografi' bölümleriyle başlamaktadır. Bibliyografyanın devam eden bölümlerinde 535 eser derlenmiş 'Binark'ın Yazdıkları' bölümünde 448; 'Binark Hakkında Yazılanlar' bölümünde ise 87 çalışmaya ait bibliyografik bilgi yer almaktadır. Bibliyografyanın 'Ekler' bölümünde 29 Ekim 1988'de başta dönemin Başbakanı merhum Turgut Özal ve Bakanların yer aldığı 'Devlet Arşiv Sitesi' açılış törenini yansıtan mesajlar ve fotoğraflar yer almaktadır. Yetkin bilim adamı, siyasetçi, bürokrat ve gazeteci çevrelerce Binark'ın çalışmaları hakkında yazılmış ve yayınlanmış olan görüş, düşünce ve mesajları ihtiva eden yazıların tam metinleri de bu bölümde yer almaktadır. Bibliyografyanın sonunda 'Yazar Adları' ve 'Eser Adları' indeksleri bulunmaktadır.

na ve zemine yansıtmuş; söylediği sözü, yazdığı satırı, ikmâl ettiği görevi bu inanç ve şuûr içerisinde şekillendirmiş, hayata geçirmiştir.

Binark, daha gençliğinin ilk yıllarından itibaren yetiştiği çevrenin tesiriyle Türk ve İslâm kültürünün birçok alanına ilgi duymuş ve ilgi duyduğu konularda yazmaya bilhassa büyük gayret göstermiştir. Üniversitede aldığı kütüphanecilik eğitimi ile hat, tezhip, cilt, sahaf, matbaa, kitap, kütüphane gibi temel konular üzerinde araştırmalar yaparak meslekî bilgilerini geliştirirken; inanç ve ilim dünyasından birçok şahıs hakkında yazarak ve bibliyografyalarını hazırlayarak da, mesleğini kültürün ve bilimin hizmetine sunma yolunu tutmuştur.

Üniversitede aldığı kütüphanecilik eğitimi ile başladığı bilimsel yazı hayatının ilk önemli çalışması 1964 yılında hazırladığı "*Fâtih devri kitap tezhibleri ve ciltleri*" adlı üniversite bitirme tezidir. Tez çalışması ile kütüphanecilik alanında verilen "Emily Dean" birincilik ödülünü almıştır. Binark'ın bu çalışmayı takip eden yıllarda yazdığı eserlerinden bazılarını "*Türk kitapçılık tarihinde tezhib sanatı*", "*Türk kitapçılık tarihinde cilt sanatı*", "*Orta Asya Türk resim sanatı*", "*Türk kitapçılık tarihinde hat sanatı ve kütüphanecilik*", "*Eğitim ve kültür politikamızda kitap ve kütüphanenin yeri*", "*Eski devrin kitapçıları sahhâflar*", "*Eski kitapçılık sanatlarımız*", "*İslâm'da resim sanatı*", "*Kitap ve Kütüphanecilik Haftası Dolayısıyla: Kitap sevgisi ve dostluğu üzerine*", "*Kütüphanecilikte imlâ kuralları*", "*Türk cilt sanatı*", "*Türk kültür ve medeniyetinin bir buluşu olan matbaacılığın tarihçesi*", "*Türkiye'ye matbaanın geç girişinin sebepleri üzerine*", "*20 yıldır kültür hizmetinde bulunan Millî Kütüphanemiz'i tanıyalım*", "*Basının içtimaî önemi ve ilk Türkçe gazeteler*", "*Tezhip sanatı ve kitapçılık tarihimizde Fâtih devri tezhipler*", "*Türk hat sanatı*", "*Türkler'de minyatür sanatı*", "*İngiltere kütüphaneleri, I: British Museum Kütüphanesi*", "*İngiltere kütüphaneleri, II: Asya ve Afrika Üzerine Çalışmalar Okulu Kütüphanesi*", "*İngiltere kütüphaneleri, III: Zengin şark yazma koleksiyonlarına sahip Oxford Üniversitesi Bodleian Kütüphanesi*", "*Finlandiya'da kütüphanecilik eğitimi ve kütüphanecilik kuruluşları*", "*Hollanda'nın Rotterdam Erasmus Üniversite Kütüphanesi'ndeki Randtriever-mekanize, kapalı depolama sistemi*", "*Kitapçılık tarihi üzerine notlar: Batı'da çeşitli devirlerde kitap ticareti*", "*Kütüphanecilik ve basın-yayın tarihimizle ilgili kaynaklar: Memâlik-i Osmâniye'de tıbbâ'tın kîdemi*" adları altında sayabiliriz.

Burada sadece eser başlıklarını derlediğimiz çalışmalarını ele aldığımızda bile Binark'ın meslekî bakış açısının oldukça geniş olduğunu görmek ve söylemek mümkündür. Ancak yapılan çalışmalar saydıklarımızla sınırlı değildir. Binark, yine meslekî bilgilerini kullanarak daha geniş eserler vermek yolunda büyük gayret sarf etmiştir.

Bibliyografyacılık sahasına 1967 yılında hazırladığı "*1928-1965 yılları arasında Türkiye'de basılmış bibliyografyaların bibliyografyası*" adlı çalışması ile giriş yapmış, daha sonraki yıllarda da çok farklı konularda bibliyografyalar hazırlayarak ve hazırlanmasını teşvik ederek bu alanda da isminden söz ettirmiştir.

Bir yandan "Türk-İslâm kültür ve medeniyeti tarihi konularında Millî Kütüphanede mevcut yabancı dil, eski harfli Türkçe ve Türkçe eserlere ait bir bib-

liyografya denemesi", "Türkiye kütüphanelerindeki yazmalar hakkında yerli-yabancı kaynaklar bibliyografyası" ve "Basın-yayın bibliyografyası. İkinci Türk Yayın Kongresi (27-30 Kasım 1972) münasebetiyle", başlıkları altında meslekî konularda bibliyografyalar hazırlamak yolunu tutmuştur.

Diğer yandan, Türk kültürüne hizmet etmiş şahsiyetler üzerinde yazılar yazarak, bibliyografyalarını hazırlamıştır. Bunlara örnek olarak; "Ölümünün 31. yıldönümünde Mehmet Âkif'in fikrî cephesi ve gâyesi", "695. ölüm yıldönümünde Mevlâna Celâleddin-i Rûmî", "Çanakkale Zaferi", "İslâmiyette resim sanatının yeri (Sosyo-psikolojik bir araştırma)", "İstanbul Fethi'nin 515. Yıldönümünde: Kutlu Fetih ve Fâtih Sultan Mehmed Han", "XVIII. yüzyıl sonlarına kadar Osmanlı-Türk Ordusu'na ait askerî kıyafet ve ünvanlar", "Ölümünün 2. yıldönümünde büyük ilim adamımız Prof. Fuad Köprülü'nün ardından", "Ölümünün 12. yıldönümünde Mithat Cemal Kuntay", "Ölümünün 18. yıldönümü münasebetiyle Enis Behiç Koryürek", "Ölümünün 10. yıldönümü münasebetiyle öz duygularımızı terennüm eden Yahya Kemâl Beyatlı", "Ölümünün 34. yıldönümünde M. Emin Yurdakul", "Ömer Seyfeddin", "Örnek fikir ve ülkü adamı; Prof. Remzi Oğuz Arık", "Preveze Zaferi'nin 430. yıldönümü münasebetiyle: Türk tarihinin en büyük deniz zaferi Preveze Deniz Savaşı", "Türk Milleti'nin iki büyük zaferi 26 Ağustos 1071 Malazgirt ve 26 Ağustos 1922 Dumlupınar Zaferleri münasebetiyle: Osmanlı-Türk Ordusu'na ait savaş tasvirleri", "Anadolu'da büyük Türk zaferi - 26 Ağustos 1071 Malazgirt Meydan Muharebesi", "516. Fetih yıldönümü münasebetiyle İstanbul'un fethi", "Eski Türk fâzilet ve ahlâkı", "İstanbul'un muhasarası ve kutlu Fetih", "Millî eğitim meselelerimiz ve Türkiye'de gençlik buhranı", "Osmanlı padişahlarının mühür ve tuğraları", "Osmanlı Türklerinde medrese teşkilâtı", "Osmanlı Türklerinde vakıf müessesesi ve yabancı gözü ile Türkler'de vakıf", "Ölümsüz Yunus Emre", "Ölümünün 467. yıldönümü münasebetiyle: Büyük Türk şâiri ve devlet adamı Ali Şir Neval", "Türk dünyasının en eski içtimaî yardım müessesesi vakıflar ve Uygur Türkleri'nde vakıf", "Türk sefer ve zaferleri bibliyografyası: İzahlı", "Türk vakıfları, Türk sanatı ve içtimaî hayatı konusu ile ilgili eserlerin bibliyografyası", "Türkiye kütüphanelerindeki yazmalar hakkında yerli-yabancı kaynaklar bibliyografyası", "Türkiye'de komünizm tehlikesi ve komünist faaliyetleri", "Türkler'in elinde gelişen İslâm medeniyeti", "Doğumunun 100. yıldönümü münasebetiyle Ahmed Hikmet Müftüoğlu bibliyografyası", "Doğumunun 100. yıldönümü münasebetiyle Süleyman Nazif bibliyografyası", "Gençlik buhranı ve millî eğitim politikamız", "Mevlâna Celâleddin-i Rumi'nin Mesnevisi'nde akıl", "Osmanlı imparatorluk sarayının Enderûn-ı Hümayun teşkilâtı", "Ölümünün 50. yıldönümü münasebetiyle Ömer Seyfeddin bibliyografyası", "Ölümünün 20. yıldönümü münasebetiyle Fâik Ali Ozansoy bibliyografyası", "Söz eri, gönüller sultanı ölümsüz Yunus Emre", "Yunus Emre hakkında bir bibliyografya denemesi: Kitap-makale", "Yüzyıllar boyunca Mehter", "Doğumunun 95. yıldönümü münasebetiyle Ziya Gökalp bibliyografyası: Kitap, makale", "Gençlik ve komünizm", "Gençlik ve millî şuur", "İmparatorluk devri Türkiye'sinde esnaf teşkilâtı", "Ölümünün 34. yıldönümü münasebetiyle Abdülhak Hamid Tarhan bibliyografyası", "Selçuklu tarihi, Alparslan ve Malazgirt bibliyografyası", "Türk atasözleri ve deyimleri I-II", "Türk mimarî sanatı bibliyografyası Kitaplar:

1928-1968 / Makaleler: 1952-1968", "Yüzyıllar boyu Türk halk zekâsının en tesirli bir ifâde vasıtası olan: Karagöz", "XVIII. yüzyıl sonlarına kadar Osmanlı-Türk Ordusu'na ait askerî kıyafet ve ünvanlar", "Türk dekoratif, resim, seramik, örme ve işleme, heykeltıraşlık, oymacılık, meskükât ve maden sanatları bibliyografyası. (Kitaplar: 1928-1971 / Makaleler: 1952-1971)", "Fârâbi bibliyografyası: Kitap-makale (Doğumunun 1100 üncü yıldönümü münasebetiyle)", "Mevlâna bibliyografyası", "Arif Nihat Asya (7 Şubat 1904-5 Ocak 1975)", "Azerbaycan bibliyografyası", "Fevziye Abdullah Tansel bibliyografyası", "Türk dünyasının en eski içtimaî yardım müessesesi vakıflar ve yabancı gözü ile Türk vakıfları", "439. yıldönümü münasebetiyle Preveze Zaferi", "Erzurumlu İbrahim Hakkı bibliyografyası", "Süleyman Nazif'in eserleri", "Bilgi işlem, bilgi işlem sistemleri, tarihçe, bilgisayarlar ve ülkemizdeki durum", "Millî kültür politikamız konusunda tespit ve görüşler", "World bibliography of translations of the meanings of the Holy Qur'an", "Memleketimizin acı kaybı Fevziye Abdullah Tansel (10 Şubat 1327 / 23 Şubat 1912 - 4 Ağustos 1988)" adlı çalışmalarını ele almak mümkündür. Bu çalışmalarını ayrıntılı olarak incelediğimizde, Binark'ın düşünce dünyasının zenginliği yanında araştırmacı ve çalışkan şahsiyeti güçlü bir şekilde dikkat çekmektedir.

Hocam Binark'ın arşivcilik, Türk arşivciliği ve arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, Devlet Arşivleri, Türk dünyası gibi konularda devlet memuriyetinin farklı idarî kademelerindeki hizmetleri esnasında hazırlanmasında doğrudan çalıştığı ya da çalışma arkadaşlarına ön ayak olarak birlikte emek verdiği eserleri hakkında bu çalışmanın ikinci bölümünde yer verilmektedir. Ancak burada bahsedilmesi gereken oldukça önemli bir husus; Binark'ın 1964'te başladığı ve zaman içerisinde geliştirerek sürdürdüğü yazı hayatını, 1998'de memuriyetten emekli olduktan sonra da devam ettirmesi, büyük bir dikkat ve emek sarf ederek, düşünce dünyamızı aydınlatan ilim ve irfan çevrelerinin eserlerini hazırlamak yoluna yönelmiş olmasıdır.

Büyük bir tasavvuf ve tefekkür çevresinde bulunan ve burada bulunmakla nasiplendiğini sıkça ifâde eden Binark'ın, bu çevrenin büyüklerine vefa ve şükran duyguları içerisinde hazırladığı eserlerini; "Ekrem Hakkı Ayverdi bibliyografyası", "Sâmiha Ayverdi bibliyografyası", "Hakk'a yürüyüşünün 7 inci yılında, ezel ve ebed nasiplisi Sâmiha Anne'nin azîz ruhuna Fâtihalarla... Geleceğimiz adına söyleyebileceğimiz", "Hakk'ın rahmetine yürüyüşünün yedinci senesi münasebetiyle: Sâmiha Ayverdi'nin hayatı, edebî şahsiyeti ve gâyesi", "Prof. Dr. Emin Bilgiç'in ardından", "Sâmiha Anne'nin Hakk'a yürüyüşünün 6 ıncı ve Ekrem Amca'nın 15 inci senesi münasebetiyle her ikisinin azîz ruhlarına Fâtihalarla ithâf olunur... Dost kapısının iki ezel ve ebed nasiplisi", "Sâmiha Ayverdi'yi Anna Toplantısı 26 Şubat 2000-Ankara", "Doğumunun Yüzüncü senesi münasebetiyle: Ekrem Hakkı Ayverdi'nin hayatı, şahsiyeti ve Türk mimârîsine kazandırdıkları", "Sâmiha Ayverdi'nin mektupları: Sâmiha Ayverdi'nin hayatı, edebî şahsiyeti ve gâyesi. Basım tarihlerine göre Sâmiha Ayverdi'nin ilk defa yayımlanmakta olan mektupları. Sâmiha Ayverdi'nin yayımlanmış mektupları. Sâmiha Ayverdi'nin ilk defa yayımlanmakta olan mektupları. Sâmiha Ayverdi'ye yazılmış mektuplar. Sâmiha Ayverdi'nin tebliği, varlık sebebimiz ve millî kimliğimiz üzerine düşündürdükleri", "Sâmiha Ayverdi'nin mektupları", "Sâmiha Ayverdi'nin Hakk'a yürüyüşünün onuncu

senesi münasebetiyle 22 Mart 2003 tarihinde yapılan konuşma: Türk insanının kimlik problemi ve Sâmiha Ayverdi'nin tebliği", "Dost kapısı ezel ve ebed arasında: Ken'an (Rifâi) Büyükkaksoy: Yazdıkları ve söyledikleri hakkında yazılanlar ve söylenenler", "Türk insanının kimlik problemi ve Samihâ Ayverdi'nin tebliği", "Bir ihlâs âbidesi İlhan Ayverdi: Doğumunun sekseninci yılı münasebetiyle", "Sâmiha Ayverdi bibliyografyası-2", "Bir ihlas âbidesi İlhan Ayverdi", "Sâmiha Ayverdi'nin fikir ve gönül dünyasından seçmeler", "Gönül dünyamızı aydınlatanlar", "Mânevî evlâdi İsmet Binark, Türk Rönesansını inşa etmeye çalışan Sâmiha Ayverdi Hanumefendi'yi anlatmaya devam ediyor", "Mutasavvıf ve mütefekkir yazar Sâmiha Ayverdi'nin tarihimiz ile ilgili tesbit ve tahlilleri: 19 Şubat 2012", "Tasavvuf hayatımızın önde gelen müridelerinden Sâmiha Ayverdi Hanumefendi'nin tarih anlayışını ve Osmanlı Devleti yorumunu mânevî evlâdi İsmet Binark anlatıyor", "Yâr-ı gârum", "İsmet Binark ile 'Rahmet Çeşmesi' olarak andığı Sâmiha Ayverdi hakkında", "Mutasavvıf ve mütefekkir yazar Sâmiha Ayverdi'nin kültürümüz konusundaki görüşleri", "Mutasavvıf ve mütefekkir yazar Sâmiha Ayverdi'nin tasavvuf anlayışı", "Tasavvuf ve temel kavramları: Tasavvuf hakkında genel bilgiler", "Türk Rönesansını inşa etmeye çalışan Sâmiha Ayverdi", "Bir gönül ve hizmet eri: Ekrem Hakkı Ayverdi" başlıkları altında derleyebiliriz.

Binark bütün eserlerini hazırlarken kullandığı dil, üslup ve hassasiyeti, burada derlediğimiz eserlerde daha da yüksek bir anlayışa taşınmıştır. Bu tavrı ile bağlılığını ifade ettiği tasavvuf halkasının eserlerini samimi bir gayretle hazırlayarak, dünya durdukça yaşayacak bir külliyata dönüştürmüştür.

Binark'ın emekli olduktan sonra yazdıkları bahsi geçen eserlerle sınırlı kalmamıştır. "Galip Erdem'in ardından: Bir kal'a düştü", "Türk Dünyası Büyük Bir Liderini kaybetti [Alparslan Türkeş'in vefatı üzerine.]", "Duygu ve düşünceler: İslâmiyet, Türklük ve ilim", "Duygu ve düşünceler: Millî kültür, millî şuûr ve Türk milliyetçiliği üzerine", "Irak Türkleri", "Mosul and Kirkuk", "Osmanlı Devleti'nin kuruluşunun 700 üncü yılı münasebetiyle: Osmanlı'da adâlet anlayışı", "Prof. Dr. Emin Bilgiç bibliyografyası", "Prof. Dr. Emin Bilgiç'in ardından", "Musul-Kerkük bölgesi hakkında", "Meclis-i Mebusân / Türkiye Büyük Millet Meclisi / Millî Egemenlik / Anayasa ve Anayasa Hukuku Bibliyografyası <Kitaplar>", "Millî kültür ve tarih şuûru", "Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanları ve Meclis konuşmaları", "Türk parlamento tarihi: TBMM - VI. dönem: 3 Nisan 1939-15 Ocak 1943", "Türk Parlamento tarihi: TBMM VII. dönem (8 Mart 1943-5 Ağustos 1946)", "Turgut Özal: Hayatı ve eserleri", "Türk Parlamento tarihi: TBMM X. dönem (14 Mayıs 1954-1 Kasım 1957)" adlı eserler ile değişik millî ve mânevî konular yanında, devlet ve devlet adamları hakkında da yazmış ve bibliyografyalar hazırlamıştır.

İsmet Binark'ın Bir Bilim Adamı ve Bürokrat Olarak Verdiği Mücadelesinin Değişik Yönleri

Ülkemizde kütüphanecilik ve arşivcilik alanında çalışacak insan gücünün eğitilmesi yönünde Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren büyük bir gayret gösterilmiştir. Kütüphanecilik ve arşivcilik literatüründe bu konuyu bütün yönleri ile aydınlatacak çok sayıda çalışmayı incelemek mümkündür. Bu çalışmalara örnek olması için sâdece "Cumhuriyet'ten günümüze bilgi profesyonellerinin

eğitiminde başlıca yönelişler” adıyla Prof. Dr. İrfan Çakın (2005, s. 8) tarafından kaleme alınmış olan bir makaleden bahsedilebilir. “Türkiye’de bilgi merkezlerinde görev yapacak nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi gerektiği neredeyse Cumhuriyet ile birlikte ortaya çıkmış, ancak öncelik kütüphaneciliğe verilmiştir. Kütüphanecilik bölümleri uzun yıllar kütüphanelere, arşivlere ve dokümantasyon merkezlerine profesyoneller yetiştiren kuruluşlar olarak algılanıp tanınmışlardır” diyerek adı geçen alandaki eğitim faaliyetlerinin temel anlayışını açıklamaktadır.

Cumhuriyet döneminde bu anlayışla ele alınan kütüphanecilik eğitiminin üniversite seviyesindeki ilk bölümü olan “Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 1954-1955 öğretim yılında “Kütüphanecilik Enstitüsü” adı altında kurulmuştur. Kütüphanecilik eğitiminin resmi olarak üniversite düzeyinde verilmeye başlamasıyla Kütüphaneciliğin Türkiye’de bir meslek olarak kabul edilmesi sağlanmış, mesleki çalışmalar bilimsel niteliğe kavuşmuştur. 1964 yılında “Kütüphanecilik Bölümü” adını alan bölüm, daha sonraki yıllarda kurulan diğer Kütüphanecilik Bölümlerine köklü bir örnek olmuştur.” (Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 2015).

Binark da kütüphanecilik ve arşivcilik mesleğine 1964’te Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanecilik Bölümünden mezun olmak suretiyle profesyonel bir başlangıç yapmıştır. Binark’ın kütüphanecilik eğitimi sâdece bahsedilen dönemle kalmamış; 1971 yılında İngiltere ve Finlandiya’da da bu alandaki eğitimine devam etmiştir. Dâvet üzerine, 1975 yılında ‘Cumhuriyet Arşivi’nin kurulmasına öncülük etmesi münasebetiyle, Başbakanlık tarafından İngiltere ve Fransa’ya arşivcilik eğitimine gönderilmiştir.

Binark meslek hayatına yahut devlet memuriyetine 1967’de Millî Kütüphanede başlamıştır. Burada, şef, şube müdürü, başuzmanlık görevlerinde bulunmuştur. Ancak 1975 yılında Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi’ni kurma görevini üstlenmesi, kendisi için devlet memuriyeti bakımından olduğu kadar, esas hayat akışı bakımından da önemli bir mücadele dönemini ifâde eder.

Binark “Türk arşivlerinin kısa tarihçesi, önem ve değeri, arşiv hizmetlerinin geliştirilmesi konusunda yapılmış çalışmalar” adlı eserinde (1991, s.10-11) Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğünün kuruluşunu ve daire başkanlıklarının sorumluluk alanlarını;

[...] devlet arşivleri meselesi millî, köklü ve modern teknolojinin icaplarına uygun bir tarzda ele alınmış ve 19 Ekim 1984 tarihinde yürürlüğe konulan 3056 sayılı “Başbakanlık Teşkilât Kanunu” çerçevesinde “Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü” kurulmuştur. Birbirinden ayrı olarak faaliyet göstermekte olan “Osmanlı Arşivi” ve “Cumhuriyet Arşivi” Daire Başkanlıkları da böylece tek çatı altında birleştirilmiştir. Ayrıca, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü bünyesinde bir “Dokümantasyon Daire Başkanlığı

ihdası cihetine de gidilmiştir.

Bu daire başkanlıklarından “Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı”, Osmanlı Devleti ve öncesi dönemlere ait arşiv malzemesinin tesbiti ve merkezî bir şekil-

de kontrol altına alınması, bu malzemenin arşivcilik metod ve tekniklerine uygun olarak korunması, bakımı, düzenlenmesi, devletin, ilmin, gerçek ve tüzel kişilerin hizmetinde değerlendirilmesi için gerekli ilmî ve teknik çalışmaları yerine getirmekle sorumlu tutulmuştur.

"Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı", Millî Mücadele, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetleri ve Cumhuriyet dönemine ait arşiv malzemesinin tesbiti ve usûlüne uygun olarak devir-teslim alınması, bu malzemenin arşivcilik metod ve tekniklerine uygun olarak korunması, bakımı, düzenlenmesi, devletin, ilmin, gerçek ve tüzel kişilerin hizmetinde değerlendirilmesi için gerekli ilmî ve teknik çalışmaları yerine getirmekle sorumlu tutulmuştur.

Dokümantasyon Daire Başkanlığı ise, Başbakanlık hizmet ve faaliyetlerinin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan bilgi ve belgenin daha pratik ve sağlıklı bir şekilde temin edilmesi gayesiyle, ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak, idarî dokümanın tesbiti, derlenmesi ve merkezi bir şekilde kontrol altına alınmasından, söz konusu dokümanın, dokümantasyon metod ve tekniklerine göre düzenlenerek, devletin, ilmin, özel ve tüzel kişilerin hizmetlerinde değerlendirilmesinden sorumlu tutulmuşlardır.

ifâdeleri ile açıklamıştır.

Burada, arşivlerin yeniden teşkilatlandırılması safhasında millî arşiv kurumu bünyesinde ihdas edilmesinin gerekli olup olmadığı yönünde hakkında fikirleri ileri sürülen Dokümantasyon Daire Başkanlığı üzerinde durulması faydalı olacaktır.

Arşiv ve kütüphane kurumlarının birbirleri ile olan münâsebetleri hususunda Delmas (1991, s. 55-56);

[...] arşivler, kütüphaneler, müzeler ve dokümantasyon merkezlerinin birçok ortak kültürel ilgi noktaları vardır. Fakat bu ortak noktalar, gerek yapıları, gerekse gâyeleri açısından bunların birbirlerinden esasta farklı kuruluşlar olduğunu görmemize mâni olmamalıdır. Kütüphaneler entelektüel hayat ile, medeniyet ve hayatın bir takım zevkleri ile, dokümantasyon merkezleri genellikle yakın zamanda yaşanmakta olan ve çok iyi belirlenmiş gerçekçi konularla ilgilidir. Arşivler ise, toplumun işleyişini tamamlama fonksiyonunu üstlenmiştir. Bu sebeple de bu kuruluşlar arasında ne bir entegrasyon (bütünleşme), ne de bir rekabet söz konusudur. Bunun yerine, ortak problemler üzerinde bir işbirliği olmalıdır. Ancak bu işbirliği sayesinde, hepsini ilgilendiren sınırlı kaynaklar ortak bir merkezde toplanabilir ve her kuruluş bu kaynaklar ile kendi problemlerini çözebilir

görüşünü ileri sürmekte; bir sistem bütünlüğü içerisinde bilgi merkezlerinin fonksiyonlarına genel bir çerçeve çizerek, açıklama yapmaktadır.

Aynı husus benzer bir bakış açısıyla Cook (1984, s. 6-7) tarafından da

[...] arşiv hizmetleri, bilgiyi depolama ve yayma ile ilgilenen kütüphaneler, dokümantasyon hizmetleri ve müzelerden oluşan daha büyük çaptaki ulusal kuruluşlardan oluşan bir yapının parçasıdır. Bu nedenle, arşivler, kültürel ya da kâhîsal türler arasına girerler (ama başka işlevleri de vardır). Bu kuruluşlardan her birinin, kendine özgü karakterini oluşturan ayrı bir işlevi bulunur. Birinin işlevle-

ri, bir başkasının işlevleri ile iç içe girebilir... Her kuruluş türü, bütün için gereklidir ve birbiriyle çakışan işlevler ağı, tüm sistemin etkin olmasını sağlar

ifâdeleri ile izah edilmektedir.

Ayrıca bir sistem bütünlüğü içerisinde arşiv hizmetlerinin, kütüphane-dokümantasyon-enformasyon hizmetlerini tamamlayıcı bir özellik göstermesi bakımından önemi ve gerekliliği Cook'un (1991, s. 1) başka bir çalışmasında;

[...] arşiv belgeleri, bir ülkenin enformasyon hizmetlerinde önemli bir rol oynarlar. Enformasyon hizmetlerindeki malzemeler, önemli kuruluşların idari faaliyetleri sonucunda meydana gelmişlerdir. Kütüphane ve dokümantasyon hizmetlerindeki malzemeler ise dışarıdan gelmiştir. Mevcut kaynakların sınırları içerisinde arşiv hizmetleri çok iyi bir şekilde yürütülmelidir. Aksi takdirde sağlıklı bir enformasyon hizmeti verilemez

denilerek izah edilmektedir. Buradan da anlaşılacağı gibi, millî arşiv teşkilatı bünyesinde ihdas edilecek olan bir kütüphane-dokümantasyon merkezinin yapacağı görev ve hizmetlerin millî bilgi merkezleri sistemi içerisinde önemli bir yer tutacağı ve değer taşıyacağı görülmektedir.

Burada millî arşiv kurumunda 'kütüphane-dokümantasyon merkezi' kurulmasının gerekliliği Cunbur (1985, s. 149) tarafından;

Kütüphane ve arşiv toplanan veya topladıkları malzeme bakımından olduğu kadar, verdikleri hizmet şekli yönünden de birbirlerine yakın, kardeş kuruluşlardır. Çağdaş gelişmeler bu iki kuruluşu daha da birbirlerine yaklaştırmaktadır. Arşivler, muhtevâlarını işleyip hizmete sunabilmek ve araştırmacıya sunuşta da daha verimli ve süratli hizmet verebilmek için bünyelerinde birer ihtisas kütüphanesi ve dokümantasyon merkezi kurmak zorunda kaldıkları gibi, kütüphanelerden hiç olmazsa bir kısmı da içlerinde bir takım arşivler kurup geliştirmek mecburiyetindedirler

denilmek suretiyle incelenmektedir.

Ülkemizde arşiv kütüphanesi kurulması yönündeki ilk çalışmaların 1850'li yıllarda Osmanlı Arşivi'nin merkezleştirilmesi için inşâ edilen arşivde gerçekleştirilmeye çalışıldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Erkmén (2010, s. 41), "Bâb-ı Âli'nin arşivi olarak ayrıcalığını hep koruyacak olan Hazîne-i Evrâk'ı barındıracak binanın yapım kararında "muntazam kütübhâne şeklinde bir dâ'ire-i mahsûsa" ifâdesi ile arşivin şeklen kütüphane gibi tanımlandığını vurgulamakta; bunun yanında daha da önemlisi arşiv içerisinde "...binada saklanacak belgelerin, türlerine göre ayrı odalarda, dolaplar içerisine yerleştirileceği ve bir odanın tarih ve coğrafya kitapları ile haritalar içerecek bir kitaplık olarak düzenlenmesi gibi..." ifâdelerle de, bir kütüphanenin temelini oluşturacak çalışmalar yapıldığını belirtmektedir.

Cumhuriyet döneminde ise millî arşivin ihyâ edilmesi için hazırlanan birçok kanun tasarısı ve teklifinde arşiv kütüphanesinin kurulması gerektiği gözden kaçırılmamış, bunu tesis etmek üzere kanun maddeleri hazırlanmıştır (Gürkan, 1973, s. 540-541). "...Devlet Arşivleri Kanun Tasarıları..." başlığı altında yapılan çalışmaları geniş bir şekilde ortaya koymuş olan Gürkan da (1973, s. 546), "Ar-

şivde görevli personel ile inceleme yapanların işlerini kolaylaştırmak amacıyla gerekli eserleri kapsayan bir kitaplık kurmak" maddesinin kanun tekliflerinde daima yer aldığını tespit etmiştir. Nihâyetinde 'arşiv kütüphanesi kurulması' düşüncesi, 1988 yılında millî arşivin kurulması ile birlikte uygulamaya geçirilmiştir.

Yerli ve yabancı kütüphanecilik ve arşivcilik literatürü dikkatlice incelendiğinde arşiv-kütüphane-dokümantasyon ve enformasyon merkezlerinin görevleri ve münâsebetleri üzerine oldukça yeterli çalışmalara erişmek mümkünse de, bu çalışmada yapılan mevcut alıntılarla yetinilecektir. Bu anlayıştan hareketle; millî arşiv kurumu için gerekli olup olmadığı yönünde üzerinde sıkça fikir ileri sürülen Dokümantasyon Merkezinin kurulmasının yeterli ve sağlam düşünce temelini var olduğunu, kuruluşundan başlayarak süratle hazırladığı yayınları ve yerine getirdiği faaliyetleri incelendiğinde ise uygulamalarının kabul gördüğünü, tartışmaların aksine böyle bir merkezin ihdas edilmesi yönündeki kararın oldukça isabetli alındığını söylemek yerinde olacaktır.

Binark, bahsi geçen bu dönemde, geçmişten gelen bütün entelektüel birikimini, enerjisini ve mesaisini millî arşiv çalışmalarının yepyeni bir anlayışa ve yapıya kavuşturulması yönünde sarf etmiştir. Böylece Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi arşivlerimiz ve arşivciliğimiz sahip olduğu zengin arşiv varlığı ile devletimiz ve milletimiz nezdinde olduğu kadar, geçmişte kader birliği yaptığımız milletler ve devletler nezdinde, hâsılı bütün dünya arşivleri arasında prestijli konumuna erişmiştir.

Öncelikle Cumhuriyet Arşivinin kuruluşunun gerçekleşmesi için çalışan İsmet Binark, devam eden zaman içerisinde de aşağıda ifâde edeceğimiz çalışmalara öncülük etmiş ve her kademesinde görev almıştır.

Cumhuriyet Arşivinin kurulmasıyla, Millî Mücadele, onu takip eden dönem ve Cumhuriyet'in ilânından sonra bugüne kadar teşekkül eden, bu devrin bütün tarihini, Türkiye Cumhuriyeti'nin doğuşunu, ilerleyiş yolunda geçirdiği çeşitli safhaları ve elde edilen neticeleri gösteren çeşitli konulardaki malzeme topluluğundan meydana gelen devlet evrakının gelecekte ne olacağı, nasıl muhafaza edileceği ve korunacağı, nasıl değerlendirileceği, özetle kaderinin ne olacağı konusunda duyulan haklı endişeler de giderilmiştir.

- 3056 Sayılı 'Başbakanlık Teşkilât Kanunu' çerçevesinde; Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü teşkilâtı modern arşivcilik hizmetlerine uygun olarak yeniden düzenlenmiş, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğünün Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı İstanbul'da; Cumhuriyet Arşivi ve Dokümantasyon Daire Başkanlıkları Ankara'da teşkilâtlandırılmıştır.
- 1984 yılı Haziranı'na kadar Başbakanlık Merkez Teşkilâtı içerisinde hizmetlerini müstâkil olarak sürdüren Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı, atıfta bulunulan kanun çerçevesinde Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğünün bir hizmet birimi hâline getirilmiştir.
- Başbakanlık Teşkilât Kanunu'nda yapılan değişikliğe paralel olarak, kamu kurum ve kuruluşlarının elinde bulunan arşiv malzemesi ve arşivlik

malzeme dışında kalan ve muhafazasına lüzum görülmeyen malzemenin ayıklama ve imhası ile ilgili düzenlemeleri ihtivâ eden 'Muhafazasına Lüzum Kalmayan Evrak ve Malzemenin Yok Edilmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hazırlanarak, 28.09.1988 tarihinde kanunlaşmıştır.

Bu kararname ile arşiv malzemesi, arşivlik malzeme, ayıklama ve imhanın tarifleri yapılmış, kararname kapsamında yer alan kurum ve kuruluşlara getirilen mükellefiyetler sayılmış; ayıklama ve imha işlemlerinin, kurum ve kuruluşlar bünyesinde kurulacak komisyonlar mârifetiyle ve Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğünün denetiminde yapılacağı hükme bağlanmıştır.

- Ayrıca 'Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik' de, Başbakanlıkça hazırlanarak, 16.05.1988 tarihli Resmî Gazete yayımlanarak yürürlüğe konulmuştur.
- Devlet arşivlerinden yararlanma esaslarını belirleyen, 89/14269 sayılı 'Devlet Arşivleri'nde İlmî Araştırma ve İnceleme Yapmak, Örnek Almak İsteyen Yerli ve Yabancı Hakikî ve Hükmi Şahısların Tâbi Olacakları Esaslar Hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı' düzenlenerek, 18.9.1989 tarihinde yürürlüğe konulmuştur.

Bu konudaki düzenleme ile devlet arşivlerinde araştırma ve inceleme yapacak yerli ve yabancı hakikî ve hükmi şahıslarla ilgili bürokratik işlemler asgariye indirilmiştir.

Bu mevzuat düzenlemeleri ile millî arşivlerimizin geleceği emniyet altına alınırken, arşiv hizmetlerimiz de ilmî arşivcilik disiplinine bağlanmıştır.

- Devlet Arşivi'nin kurulması yolunda sürdürülen gayretler, Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı'nda yer alan Devlet Arşiv Sitesinin Cumhuriyet'in kuruluşunun 65'nci yıldönümünde 29 Ekim 1988'de Ankara'da hizmete girmesi ile neticelendirilmiştir.

Böylece, kültür mirâsımıza ışık tutacak, Cumhuriyet Türkiye'sinden gelecek kuşaklara sâhip olmakla gurur duyacakları, onlara tarih ve millî birlik şuuru aşılacak bir Cumhuriyet Arşivi kurulması fikri ve hedefi de gerçekleştirilmiştir.

- Bunların yanı sıra, Başbakanlık Teşkilât Kanunu ile arşiv elemanı yetiştirilmesi ve bunların istihdam imkânlarının genişletilmesi konularında yeni düzenlemeler yapılmıştır.
- 3230 sayılı Kanunla teşkil edilen Tanıtma Fonu'ndan devlet arşivleri için tahsisat ayrılmış; böylece, millî arşivlerimizin, bütçe imkânlarına ek bir finansman kaynağına sâhip olması temin edilmiştir.
- İsmet Binark, arşivcilik eğitiminin Türkiye'de ilk defa üniversite seviyesinde başlatılmasına da öncülük etmiş; Ankara, Hacettepe ve Gazi Üniversitelerinde uzun süre arşivcilik dersleri vermiş, arşivci yetiştirmiştir. Arşivcilik metod ve tekniklerini, bunlara ait teori ve uygulamaları bilen bir uzman arşivci kadrosu yetiştirmek maksadıyla, Ankara ve İstanbul'daki üniversitelerimizin ilgili fakültelerinde 'Arşiv Anabilim Dala-

rı'nın açılması ve bunların verdiği ilk mezunların Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü bünyesinde istihdam edilmeleri, meslek adına sevindirici olmuş, aynı zamanda geleceğe güvenle bakmamıza imkân hazırlamıştır. Aynı zamanda kurduğu Cumhuriyet Arşivi'nde görevlendirilen personelin arşivcilik eğitimini de üstlenmiştir.

- Ayrıca, kurum ve kuruluşların talebi üzerine, arşivcilik eğitimine, kurumları kendi bünyelerinde de destek sağlanmış ve devam edilmiştir.
- Kurum ve kuruluşların arşivlerinde çalışan personel ile üniversitelerin ilgili fakültelerinde açılan Arşiv Anabilim Dalları öğrencileriyle, akademik personelinin; ayrıca Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü kendi personelinin yararlanması ve hizmet içi eğitimlerinde kullanılmak üzere arşivcilikle ilgili telif ve tercüme eserlerin hazırlanması ve yayımlanması çalışmaları sürdürülmüştür.
- Arşivcilik konusunda yürürlüğe konulan yeni mevzuat düzenlemeleri ve uygulamaları ile ilgili olarak, kanun kapsamındaki kurum ve kuruluşların arşiv üst yönetici ve arşiv personeline değişik tarihlerde 'Kurumlararası Eğitim' sağlanmıştır.
- Kanun kapsamındaki kurum ve kuruluşlara devlet arşiv hizmetleri konusunda rehberlik etmek, karşılaşılan problemlere çözümler getirmek, kurum ve kuruluşların arşiv çalışmalarının, ayıklama ve imha işlemlerinin daha sağlıklı yürütülmesini temin etmek üzere ortak çalışmalar başlatılmıştır.
- Ankara'da Cumhuriyet Arşivi ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı ile İstanbul'daki Osmanlı Arşivinde bilgi işlem merkezleri kurulmuş, kurumsal ihtiyaçların karşılanabilmesi için donanım ve yazılım geliştirilmesine büyük önem verilmiştir.
- Cumhuriyet Arşivine intikal eden bu dönem arşiv malzemesinden tasnifi tamamlananlar araştırmaya açılmıştır.
- İfade edilen bu çalışmalar, Cumhuriyet dönemi devlet arşiv hizmetleri konusunda yakın tarihlere kadar mevcut olan olumsuz tabloyu ortadan kaldıran, aynı zamanda Türk devlet ve millet, kültür ve ilim, nihâyet Türk arşivciliği adına memnuniyet verici hizmetler ve bu hizmetlerin güzel neticeleridir.

Yayın Çalışmaları

Binark yazı hayatına başladığı ilk yıllarda öncelikle kitap ve kütüphanecilik ile fikren yakınlık duyduğu konularda yazarken, 1976 yılında Başbakanlık Cumhuriyet Arşivini kurma görevini üstlenmesiyle birlikte fikrî ve idarî olarak ağırlıklı olarak arşivcilik sahasına yönelmiştir. Arşivcilik sahasında terminoloji ve temel anlayışlara sahip olan Binark'ın ilk çalışması "*Türk Devlet Arşivi ve Devlet Arşiv Sitesi*", "*Arşiv hakkında ön bilgiler, ülkemizdeki arşiv çalışmaları, arşiv meselelerimiz ve çözüm teklifleri*" adlı makaleleri sayılabilir. Bu makalelerden hemen sonra daha kapsamlı ve farklı bir yayın çalışması ise 1979 yılında basılan

"Arşiv ve arşivcilik bibliyografyası (Türkçe ve yabancı dillerde yayınlanmış kaynaklar) 1926-1976" adlı meslekî bibliyografyadır. Binark, (1979, s. XXXVI) bibliyografyanın "Arşiv konusunda ön bilgiler, ülkemizde İmparatorluk ve Cumhuriyet dönemlerinde yapılmış arşiv çalışmaları ve bibliyografya hakkında açıklama" başlığı altında yazdığı oldukça geniş kapsamlı bölümde;

[...] ülkemizde bu alandaki yayın boşluğunu gidermek ve bugüne kadar bu konuda yapılmış çalışmaları derleyip, değerlendirmek gayesi ile ilk defa yapılmaktadır. Bilindiği gibi bir mesleğin gelişmesinde meslekî yayınların bilgi kaynaklarının önemi çok büyüktür. Bu bibliyografik çalışma ile Türkçe kaynakların yanı sıra, yabancı dillerdeki kaynaklar da büyük ölçüde derlenmiş bulunmaktadır. Böylece bir ihtisas dalı olan arşivciliğin, yabancı dillerdeki ve çeşitli konulardaki eski ve yeni bilgi kaynakları, ilgililerin yararlanmasına sunulmaktadır

diyerek bibliyografyayı arşivcilik mesleğinin eğitimi ve uygulamaları bakımından çok anlamlı ve olumlu bir yere taşımıştır. Daha sonraki yıllarda da bu bibliyografya devam ettirilmiştir.

Binark'ın yayın çalışmaları "Arşiv dokümantasyonunun restorasyonu", "Arşiv tarihimize ait kaynaklar: Musâ Kâzım: Vesâik-i Tarihiyemiz", "Arşivcilik eğitimi, çeşitli ülkelerde arşivci yetiştirilmesi konusunda yapılmış çalışmalar ve ülkemizdeki durum", "Arşivlerimizin değeri ve son Vak'anüvis Abdurrahman Şeref Bey'in 'Evrâk-ı Atika ve Vesâik-i Tarihiyemiz' adlı yazısı" başlıklarını taşıyan makaleler yanında, 1980 yılında yayınladığı, muhtevasının genişliği ile alanında önemli bir mesleki eksikliği uzun süre gidermesi bakımından oldukça kıymetli bir eser olan "Arşiv ve arşivcilik bilgileri" adlı kitapla devam etmiştir.

Binark (1980, s. XI), *Arşiv ve Arşivcilik Bilgileri* adlı eserin 'Giriş' bölümünde Arşiv personeli yetiştirilmesi gibi ülkemiz yönünden çok önemli ve üniversite seviyesinde ele alınması gereken bu konuya, imkânlar ölçüsünde yardımcı olabilmek düşüncesinden hareketle, Arşiv ve Arşivcilik Bilgileri adını verdiğimiz bu çalışma ile, arşivciliğe ait ilk ve temel bilgileri, teknikleri yeni gelişmeleri ve kaynaklarını ilgililerin istifadesine sunmaya gayret ettik... Bu çalışmada, arşivciliğin çeşitli konularına ait temel bilgiler, metod ve teknikler, büyük ölçüde yabancı dillerdeki kaynaklardan derlenmiştir. Buna arşivlerimiz, târihçeleri, ülkemizdeki arşiv çalışmaları, arşivlerimiz ile ilgili mevzuat, arşiv meselelerimiz ve çözüm yolları gibi Türk arşivciliğine ait konular ilâve edilmiştir. Bu eser, 1972 yılında başlanan ve bugüne kadar sürdürülen bir çalışmanın mahsulüdür. Konu ile ilgili olarak, 1972 ve 1977 yıllarında Londra'da British Museum (British Library-İngiliz Milli Kütüphanesi), Londra Üniversitesi'ne bağlı School of Oriental and African Studies (Asya ve Afrika Üzerine Çalışmalar Okulu), özellikle Public Record Office (İngiliz Devlet Arşivi) ve Helsinki'de Valtionarkisto (Fin Milli Arşivi)'da yaptığımız çalışmalar, bu çalışmalar neticesinde edindiğimiz bilgiler ve kaynak taramalarımız, bu eserin hazırlanmasına temel olmuştur. Bu çalışmadan, çeşitli kuruluşların arşiv hizmetlerinde çalışan idareciler ve diğer personel büyük ölçüde yararlanabileceklerdir... Bu çalışma ilgililere faydalı olacağı gibi, arşiv hizmetlerinin çeşitli kuruluşlarda sıhhatli bir şekilde plânlanması ve yürütülmesi, arşiv personeli yetiştirilmesi ve arşiv personelinin meslekî bilgilerinin geliştirilmesi konula-

rında düzenlenecek eğitim ve öğretim programlarında ... başvurulacak Türkçe kaynak eser olma özelliği de taşımaktadır.

ifâdeleriyle, eserin önem ve değerini ortaya koymaktadır.

Binark'ın dikkatini arşivcilik konusunda yoğunlaştırdığı bu yıllarda kaleme aldığı eserler yanında hazırlanmasına doğrudan önyak olduğu eserlerden bazılarını "Bizde Devlet Arşivi konusu; kısa tarihçesi ve günümüzdeki gelişmeler", "Fotoğraf, film, plâk ve bant arşivleri", "Milletlerarası Arşiv Konseyi", "Arşivlerimizin önem ve değeri ve Osmanlı Devleti döneminde arşivlerimizin ıslahı ile ilgili olarak yapılmış çalışmalar", "Arşivlerle ilgili mevzuat, çalışmalar ve öneriler", "Arşiv malzemesini tahrip eden unsurlar, bunlara karşı koruma metodları ve arşiv malzemesinin restorasyonu", "Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi", "Cumhuriyet döneminde arşiv hizmetlerinin geliştirilmesi konusunda yapılmış çalışmalar ve Cumhuriyet Arşivi", "Türk arşivlerinin kısa tarihçesi, önem ve değeri, arşiv hizmetlerinin geliştirilmesi konusunda yapılmış çalışmalar", "Başbakanlık Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı çalışmalarında uyulacak imlâ usûl ve esasları", "Başbakanlık Osmanlı Arşivi rehberi", "Başbakanlık Osmanlı Arşivi tasnif talimatnamesi", "Bosna-Hersek ile ilgili arşiv belgeleri (1516-1919)", "Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü İsmet Binark'ın 9 Temmuz 1992 tarihinde Makedonya'nın Başşelvi Üsküp'te "Osmanlı Fermanları Sergisi"nin açılışında yaptığı konuşma", "Osmanlı Devleti ile Azerbaycan Türk Hanlıkları arasındaki münâsebetlere dâir arşiv belgeleri: Karabağ-Şuşa, Nahçıvan, Bakü, Gence, Şirvan, Şeki, Revan, Kuba, Hoy (1578-1914)", "Osmanlı Devleti ile Kafkasya, Türkistan ve Kırım Hanlıkları arasındaki münâsebetlere dair arşiv belgeleri : (1687-1908 yılları arası)", "Osmanlı fermanları", "A Short history of the Turkish archives its value and importance work done to improve archival services", "Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan 164 (Hicrî 935-937/Miladî 1528-1531) ve 462 (Hicrî 975/Miladî 1567-1568) numaralı Tapu Tahrir Defterlerine göre Bosna vakıfları", "Bulgaristan'a satılan evrak ve Cumhuriyet dönemi arşiv çalışmaları", "Musul-Kerkük ile ilgili arşiv belgeleri (1525-1919)", "Osmanlı Devleti ile Azerbaycan Türk Hanlıkları arasındaki münâsebetlere dâir arşiv belgeleri: Karabağ-Şuşa, Nahçıvan, Bakü, Gence, Şirvan, Şeki, Revan, Kuba, Hoy II (1575-1918)", "Bulgaristan'daki Osmanlı evrakı", "Macar asıllı Türk tarihçisi ve arşivist Lajos Fekete'nin arşivciliğimizdeki yeri", "Osmanlı belgelerinde Ermeniler (1915-1920)", "Arşiv belgelerine göre Balkanlar'da ve Anadolu'da Yunan mezâlimi I: Balkanlar'da Yunan mezâlimi", "Arşivcilik ile ilgili makaleler", "Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nin Türk dünyası tarihi bakımından önemi ve Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün Türk dünyası ile ilgili yayımları" "Hırvatistan'ın tarihi kaynakları bakımından Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nin önemi", "Mısır tarihinin kaynakları bakımından Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nin önemi", adları altında derleyebiliriz. Sadece buraya alabildiğimiz eser başlıklarından da görüleceği gibi; bir yandan ülkemizde arşivciliğin teknik, hukukî, idarî ve eğitiminin gelişmesine yönelik yayınlar yapılırken, diğer yandan da ayağa kaldırılıp kullanılabilir hale getirilmiş olan arşiv fonlarından yayınlar hazırlanması yoluna gidilmiştir.

Binark'ın Türk arşivleri ve arşivciliği ile arşiv kurumunun millî ve milletlerarası çevrelerde kendisinden beklenen konuma gelebilmesi ve tanıtılabilmesi için yaptığı yayın çalışmaları bunlarla sınırlı kalmamıştır. Hem güncel gelişme-

leri, hem de arşivcilik ve arşiv fonlarından yapılan yayınlarla muhteva yakınlığı olan bibliyografyalar hazırlanması yolunda da gayret sarf edilmiştir. Belge yayınlarını Arşiv Daire Başkanlıkları hazırlarken, bibliyografyaları kuruluş amacına ve hedefine uygun olarak Dokümantasyon Daire Başkanlığı hazırlamıştır. Bu sahada Binark'ın en başından beri bahsettiğimiz bibliyografya çalışmalarından edindiği olumlu tecrübeler yol gösterici olmuştur.

Binark, Devlet Arşivleri Genel Müdürü olarak yayınlanması için çalışma başlattığı eserlerin adeta her satırını büyük bir titizlikle okumuş, incelemiş ve sonra basılmasına karar vermiştir. Çok geniş bir anlayış içerisinde şekillendirilmiş olan bu eserlerin neredeyse tamamına yakınına "Takdim" veya "Sunuş" yazmıştır. Eserlerin takdim veya sunuş bölümleri, her eserin hangi sebeple hazırlandığı yanında, konusunun etraflıca anlaşılmasına da yarayacak zengin bir muhteva ile yazılmışlardır. Bu bölümler okunduğunda eserler ayrı bir anlam kazanmakta, özellikle belgeye dayalı arşiv yayınları ve bibliyografik kaynaklar daha anlaşılır hale gelmektedir.

Binark, devlet memuriyetinden yahut Arşiv Genel Müdürlüğünden ayrıldıktan sonra da arşivcilik ve arşivler konusunda edindiği ilmi ve idarî tecrübelerini bilim çevreleri ve kamuoyu ile paylaşmaya devam etmiştir. Bu çerçevede yazılan eserlerden bazıları; "Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nin Türk Dünyası tarihi bakımından önemi, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün Türk Dünyası ile ilgili yayınları ve Türk Dünyasına ait belge örnekleri", "Cumhuriyetimizin 75. yılında Cumhuriyet Arşivi", "Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde mevcut Nâme-i Hümayun defterlerine göre Osmanlı-Rus münasebetleri", "Arşiv belgeleri ışığında Osmanlı'da adalet anlayışı", "Arşiv belgeleri ışığında Osmanlı'da çevrecilik anlayışı", "Bulgaristan'a okka ile satılan Osmanlı evrakının Devlet Arşivimize geri getirilmesi", "Asılsız Ermeni iddiaları ve Ermenilerin Türklere yaptıkları mezâlim: Yazılı arşiv belgeleri ve fotoğraflarla" başlıkları altında sayılabilirler.

Binark döneminde yapılan yayın çalışmalarının genel karakteristiği bakımından aşağıdaki hususları da saymak yerinde olacaktır.

- Osmanlı Arşivi tasnif çalışmaları İsmet Binark'ın yöneticiliği zamanında hızlandırılmış, tasnifi tamamlanan arşiv malzemesi araştırmaya sunulduğu gibi, bunların katalogları da neşredilmiştir.
- 1931 yılında kilosu 3 kuruş, 10 paradan hurda fiyatına Bulgaristan'a satılmış Osmanlı evrakının örnekleri, millî hafızamızın bir bölümü, Binark'ın Genel Müdürlüğü döneminde önemli ölçüde şahsî gayretleriyle Devlet Arşivlerine kazandırılmış, bu evrakın katalogu neşredilmiş, Türk arşivciliğine yurt içinde ve dışında itibar kazandırmıştır.
- Osmanlı Devleti'nin Makedonya'daki mahallî ve idarî birimlerine ait 16 ve 19. yüzyıllara ait çeşitli defter ve belge serilerinin fotokopi ve mikro-fimleri Devlet Arşivimize getirtilmiş, bu malzemenin katalogu da neşredilerek ilgililerin istifâdesine sunulmuştur.
- Türk dünyası ve Türk varlığı ile ilgili arşiv belgelerinin neşri sağlanmıştır.

- Osmanlı fermanlarının, mühimme ve tapu tahrir defterlerinin tıpkıbasımları ve transkripsiyonlu metinleri ile Osmanlı Arşivi kataloglarını neşri İsmet Binark'ın Genel Müdürlüğü döneminde başlamıştır.
- Komşu ülkelerle yapılan protokoller çerçevesinde, bu ülkelerin arşivlerinde bulunan, bizim kültürümüzü ve tarihimizi ilgilendiren arşiv belgelerinin örneklerinin Devlet Arşivimizde yer alması sağlanmıştır.
- Bu arada, asılsız Ermeni iddialarının Osmanlı Arşivindeki belgeler ışığında çürütülmesi ile ilgili seri neşriyatının başlatılması, genel müdürlüğü dönemine aittir.
- Modern arşivcilik, Türk arşivcilik tarihi ve Osmanlı arşiv belgelerinin ve defter serilerinin yayınlanması ile ilgili olarak, çok sayıda telif, tercüme ve tıpkıbasım eseri Türk arşivciliğine ve kültür hayatımıza kazandırmıştır.

Binark, bu eserler hazırlanırken kullanılan dil, üslup ve muhteva yönünden başından sonuna kadar büyük titizlik göstermiş, arşiv personelini de büyük ölçüde çalışmalara dâhil ederek, yayın hazırlanmasının fikrî ve teknik detaylarını bilen arşivciler yetiştirmeyi arzu etmiştir. Bir eserin hazırlanmasında doğrudan çalışmamış arşiv personelini de konuya yakınlaştırmak için en azından eserleri tanıtıcı yazılar yazmaları yönünde teşvik etmiştir.

1964 yılında yazı hayatına giren İsmet Binark'ın kütüphanecilik, Türk kitapçılık tarihi ve sanatları, Türk arşivcilik tarihi ve modern arşivcilik, kültür tarihimiz, Ermeni meselesi, yakın dönem Türk parlamento tarihi, biyografi ve bibliyografya konularında 60'a yakın telif eseri yayınlanmıştır. Bu konularda 200'ün üstünde inceleme yazısı, millî ve milletlerarası kongrelere sunulmuş tebliği bulunmaktadır. Makale ve kitap olmak üzere, bazı araştırmaları yabancı dillere de tercüme edilmiştir.

Hizmetleri, Hakkında Yazılan ve Söylenenlerden Bâzı İktibaslar

İsmet Binark'ın bir kısmını bahsedebildiğimiz çalışmaları tabii olarak ilgili çevrelerin dikkatlerinden kaçmamıştır. Bilhassa Türk arşivciliği ve arşivleri alanındaki gayretleri yurt içi ve yurt dışı bilim ve kültür çevrelerince kısa zamanda fark edilmiş ve değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmelerden bazılarını aşağıdaki gibi aktarmak mümkündür.

20. Yüzyıl Türkiye'si'nin tarih hâfızası olan Cumhuriyet Arşivi'nin, Bay İsmet Binark'ın dirâyetli yönetiminde, olağanüstü dinamik bir çalışma temposu içinde düzenlendiğini müşâhede etmekten memnun kaldım.

En iyi dileklerle,

Jean Favier
Milletlerarası Arşiv Konseyi Başkanı
Fransa Arşivleri Genel Müdürü
14 Kasım 1990

Türkiye’de kiskançlık, umursamazlık ve bilmezlik yüzünden, gerçek yetenekler, nâdiren icrâ makamlarına gelebilmektedir. İsmet Binark, şanslılardan birisidir. Kısa yönetim döneminde birbirinden değerli yüze yakın kocaman cilt yayınladı. Adam seçmesini ve ekip oluşturmasını ve onları kullanmasını çok iyi bilen bir yönetici. Çoğu genç, enerji dolu ilim adamlarından oluşan bir ekiple çalışıyor. Fevkalâde tecrübeli bir arşivist, bibliograf ve kütüphaneci olan İsmet Binark’ı izlemekte güçlük çekiyorum. Çalışkanlığına hayranlığımı ifade etmekten çekinmiyorum... Kendisini tebrik ediyorum.

Yılmaz Öztuna
Türkiye Gazetesi, 20 Şubat 1994

Osmanlı Arşivi’ne iade-i itibar

Tarih ve kültür hazinelerimize yapılan ayıplardan birisi temizleniyor. 1931 yılında Bulgaristan’a hurda kâğıt fiyatına sattığımız evraklar ‘iade-i itibarla’ Türkiye’ye getiriliyor.

Başbakanlık Devlet arşivleri Genel Müdürü İsmet Binark, Bulgaristan ile imzalanan ‘İşbirliği Protokolü’ çerçevesinde 1931 yılında hurda kâğıt fiyatına Bulgaristan’a satılan ve Osmanlı hâkimiyeti dönemine ait evrakların mikrofilm ve fotokopilerini talep ettiklerini, 22 bin sayfa tutarındaki 116 defterin mikrofilminin para mukabilinde geri alındığını söyledi. Binark, geri, kalan evrakların peyderpey Türkiye’ye getirileceğini kaydetti.

Ömer Şahin
Zaman Gazetesi, 26.2.1994

Sayın Bay BİNARK,

Erlangen, 19 Mart 1994

18-20 Mart 1994 tarihleri arasında Almanya’nun Erlangen şehrinde düzenlenen ‘İkinci Milletlerarası Defteroloji Kongresi’ne iştirâk etmiş olan ve aşağıda imzaları bulunan şahuslar, bilim câmiası için büyük bir hizmet sayılan 1530 yılına Muhâsebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri’nin tıpkıbasımından dolayı takdir duygularını ifade etmek isterler.

Bu projenin sizin önderliğinizde gerçekleşmiş olması, Türk Devlet Arşivleri Genel Müdürü olarak görevinize ne kadar önem verdiğinizi ve mesleğinizin hakkını verdiğinizi göstermektedir.

Saygılarımızla

Fermân Fermân Üstüne

Sayın İsmet Binark, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürü olduğundan beri, maşallah bir gayret, bir verim... O kadar ki onlar, en azı 500 sayfalık, her satırı gayret, özeniş ve dikkat isteyen eserleri, hemen hemen iki ayda bir, Türk irfânına suñuyorlar da ben incelemeye ve yazmaya yetişemiyorum.

Allah’ın bir lütfüdür, arşivlerimiz, yıllar boyu, o kadar çok ihmâl edildi, savruldu, çürütüldü, harcandı ki... Rabbim bu millete acıdı da nihayet İsmet Binark ve

kadrosunu bu işin başına getirdi. Dünyaya ibret olup ufuk gösterecek Osmanlı evrakı, kanunları, medeniyeti ve îrfânı, işte bu eserlerle meydanı dolduruyor.

Ahmet Kabaklı
Türkiye Gazetesi, 21 Mart 1995

Tarih ve gelecek

... Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğümüz gerçek bir ilmi yayın hamlesi başlatmıştır. Değerli araştırmacı Sayın Genel Müdür İsmet Binark Bey'in yönetiminde yürütülen bu ilmi atılım neticesinde şimdi birbirinden değerli eserler arka arkaya neşredilmektedir.

Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş
Türkiye Gazetesi, 31.3.1995

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Ermeni savlarını iki belgesel yapıtla çürüttü... 'Osmanlı Belgelerinde Ermeniler' ve 'Ermeni Olayları Tarihi' adlı yapıtlarda, o dönemin yüzlerce arşiv belgesine yer veriliyor. Devlet Arşivleri Genel Müdürü İsmet Binark, 'Bu yapıtlarda, bu güne kadar yapılmış olan savların asılsızlığı, belgeler ışığında çok kesin bir şekilde ortaya konulmaktadır' dedi.

Cumhuriyet Gazetesi, 29.8.1995

Ermeni zulmü

Devlet Arşivleri Genel Müdürü İsmet Binark, 'tarih gerçekleri arşiv belgelerine dayanarak ortaya çıkarmak ve bu konudaki tek sesliliği ortadan kaldırmak, tahrik ve milletlerarası entrikalara karşı koymanın en gerçekçi yoludur' dedi.

Sabah Gazetesi, 2.10.1995

Tarih ilmini aydınlatma...

Genel Müdür İsmet Binark'ın ve çalışma arkadaşları ilim adamlarının enerjilerine hayranım. Lütfen devam etsinler. Türk'ün yüce menfaatlerinin savunma kanıtları olan Osmanlı Devleti'nin bu resmî belgeleri, bugün diplomatlarımızın, ilgili devlet adamlarımızın ellerinin altında vazgeçilmez kitaplar durumundadır. Tarih ilmini aydınlatmak bakımından da biz tarihçiler için aynı önemi taşıyor.

Osmanlı'yı bir bakıma yeniden keşfediyor gibiyiz. Osmanlı'nın ta kendisi ve meşrû vârisleri, çocukları olarak her türlü yeni ve doğru bilgiye muhtacız. Osmanlı'yı iyi ve doğru bilmeden Türkiye'nin geleceğe yürümesi mümkün değildir. İsmet Binark... gibi konularında gerçekten uzman, gayret sâhibi, enerji dolu, eline kalem alabilen tarihçilerimizi tebrik ediyorum.

Yılmaz Öztuna
Türkiye Gazetesi, 3 Aralık 1995

Türkiye'de muhteşem bir Osmanlı ve Cumhuriyet arşivi kurarak, ilim adamlarının Türk tarihini Türkçe kaynaklar kullanarak çalışmalarını kolaylaştıran ve pro-

fesyonel bir arşiv hizmeti veren Sayın İsmet Binark'ı bu fevkalâde çalışmalarından dolayı tebrik ediyorum.

21.10.1996

Stanford J. Shaw
Türk Tarihi Profesörü
California Üniversitesi
Los Angeles

Binark, öylesine ki, Arşive Genel Müdürü olduğu 1992'den beri tarihimizin iç açıcı, gurur verici belgelerini, ince tasniflerle içine alan, büyük hacimde, yüzlerce kitap yayınlamıştır.

Bir yandan Hariciyemiz'e, öte yandan üniversitelerimize, ad ve sanını yeniden duyduğumuz milyonlarca reddedilmez belge kazandırmıştır. O kadar ki, Binark ve 'ekibinin' ilmî titizlik, vatansever gayretle ortaya koyduğu o kitap ve belgelere bakarak, bugüne kadar siyasî, diplomatik, idarî, hukukî, sosyal, medenî tarihlerimizin ne kadar dayanaksız, eften püften veya tahmini nesnelere üzerine yazıldığını düşünmek, yanlış olmazdı.

Gün ışığına çıkarılan o meçhul hazineler sayesinde, tarih, edebiyat, dış ve iç münâsebet, hukuk, hoşgörü ve cihan devleti çağlarımıza ne yeni deliller sağlandığını, sevinerek ilân ederdik.

Arşivler, 'Hazine-i evraklar, devlet ve milletin gurur belgeleridir. Türkiyemiz, ayrıca yazı, medeniyet ve kültür değiştirmiş bir ülkedir.

Böyle olunca, bu yazı ve medeniyeti doğru bilenlerin ve onu devlet adına düzenlemeye memur olanların en büyük sorumluluklar taşıyacağı ve onu başarılarının nasıl itina ile korunması gerektiği elbette düşünülmelidir.

Ahmet Kabaklı

Türkiye Gazetesi, 13 Ağustos 1997

Binark'ın biyografisini biliyoruz... Arşivleri çağa taşımış bir bürokrat O...

Rauf Tamer

Sabah Gazetesi, 19 Ağustos 1997

... Sayın İsmet Binark Arşivin genel müdürlüğüne geldi. İşte kanaatıma göre Devlet Arşivlerimizin altın dönemi başladı. Sayın Binark şevkle, gayretle ve uzmanlık bilgisi ile bu büyük ve ağır işi götürmeğe başladı... Arşivlerimiz artık devletimize ve ilme tam hizmet vermeye başlamıştır...

Nevzat Yalçıntaş

Türkiye Gazetesi, 22.8.1997

İsmet Binark, Devlet Arşivleri Genel Müdürü olduktan sonra ciddi bir kadroyla, gecesini gündüzüne katarak, 1992-1997 yılları arasında, yâni beş yıl içinde, otuz milyon belgemizi daha tasnif etti. Yetmiş yılda yirmi milyon belge tasnif edilirken, beş yılda otuz milyon belgeyi incelemek ve çok ciddi eserler yayınlamak ne demektir?

Geçen hafta Ankara'daydım. Değerli tarihçilerimizden Yılmaz Öztuna ve Prof. Dr. İlber Ortaylı'yla beraberdim. Söz tarihten, tarihe sadâkatten açılınca, Prof. Dr. Ortaylı dedi ki: 'İsmet Binark, Arşive Genel Müdürü olduktan sonra, ben, bizim belgelerimizin ilk defa düzenli ve sür'atli bir şekilde tasnife başlandığını gördüm. Bizim arşivimiz, geniş ölçülerde ve pırıl pırıl eserlerle, ilk defa İsmet Binark'la gün ışığına çıkmaya başladı!...' Yılmaz Öztuna da aynı kanaattedir. Ben de onlar gibi düşünüyordum...

Yavuz Bülent Bâkiler
Türkiye Gazetesi, 23.8.1997

Arşiv kurumu bir ülkenin idarî, hukukî, malî ve ilmî çalışmalarının ve faaliyetlerinin sonucunda oluşan kültürel ve tarihî belgelerini koruma altına almak ve gelecek nesillere aktarmakla yükümlüdür. Bu açıdan bakıldığında ülkemizde arşivin kurumsallaşması ve fonksiyonlarını yerine getirmesi çağdaş ülkelere kıyasla son derece geç başlamıştır. Sayın Binark'ın Genel Müdürlüğü döneminde bu açığın hızla kapandığı gözlenmiştir.

Devletin çeşitli kademelerinde üretilen arşiv malzemesinin üretiminden arşive intikaline ya da imhasına kadar geçen sürede yapılması gereken işlemleri düzenleyen mevzuatlar İsmet Binark Bey'in döneminde çıkarılmıştır. 1987-1997 yılları arasında Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü ülkemizde arşivcilik literatürü açığının kapanmasına büyük katkılarda bulunmuş ve sayısız eseri arşivcilik meslek mensuplarının kullanımına sunmuştur. Aynı dönemlerde Osmanlı arşivlerimizin zenginlikleri çeşitli yayınlar şeklinde bilim adamlarının hizmetine sunulmuş, yine bu dönemde Türkiye dışındaki Türklerle ilgili birçok yayın yapılmıştır. Yabancı ülkelerin arşivlerinde bulunan Osmanlı Devleti'ne ait çeşitli belgeler ikili veya çok taraflı antlaşmalar yapılmak suretiyle ülkemize yeniden kazandırılmıştır. Yine bu dönemde milyonlarca arşiv belgesinin kataloglama, tasnif, düzenleme çalışmaları tamamlanmış ve kullanıcıların hizmetine sunulmuştur. Sayın İsmet Binark bütün bunlara ilâveten yurtiçi ve yurtdışındaki çeşitli seminer, sempozyum ve konferanslarda ülkemizi başarıyla temsil etmiştir.

Marmara Üniversitesi
Arşivcilik Bölümü adına
Bölüm Başkanı
Prof. Dr. İsmail Erünsal
7 Ekim 1997

Ülkemizde devlet arşiv hizmetleri konusunda Sayın İsmet Binark'ın gayret ve hizmetleri asla göz ardı edilemez. Sayın İsmet Binark, Cumhuriyet Arşivi'nin kurulmasında öncülük etmiş, bunun yanı sıra arşivcilik eğitiminin ülkemizde üniversite seviyesinde ele alınmasında faal rol oynamış, Hacettepe ve Ankara Üniversitelerinde uzun yıllar arşivcilik dersleri vermiş, arşivcilik konusunda yazdığı kitap ve makaleler ile üniversitelerin 'Arşiv Anabilim Dalı' öğrencilerine ve akademik personeline bu konuda kaynak eser yazmıştır.

Tarihçi ve bir araştırmacı olarak çok yakından ilgilendiğimiz Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Sayın İsmet Binark'ın Genel Müdürlüğü döneminde çok önemli gelişmeler kaydetmiştir. Bu dönemde tasnif çalışmaları süratlendirilmiş, tasnifi ta-

mamlanan fonlar araştırmacıların istifâdesine açılmış, bu fonlara ait kataloglar yayınlanmış; bu arada Türkiye'nin gündeminde yer alan önemli konulara ait (Ermenilerin asılsız soykırım iddialarını, Yunanlıların Balkanlar'da ve Anadolu'da yaptığı mezâlimi ortaya koyan, Kıbrıs'ın ve Ege'nin Türklüğünü işleyen, Musul ve Kerkük meselesine ışık tutan) orijinal belgeler yayınlanmak suretiyle ilim âleminin çalışmalarına çok büyük katkıda bulunulmuş, Türkiye'nin devlet politikalarını destekler mâhiyette çalışmalar ortaya konmuştur. Ayrıca, komşu ülke arşiv ve kütüphanelerinde bulunan Osmanlı Devleti'ne ait arşiv belgeleri, mahallî kayıtlar, arşiv konusunda yapılan işbirliği protokolleri ile yeniden Devlet Arşivimize kazandırılmıştır...

Prof. Dr. Bahaeddin Yediyıldız
H.Ü. Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü Öğretim Üyesi

Binark ayrıca Türk ilim, kültür ve fikir hayatına yaptığı hizmetlerden dolayı, Türk Ocakları Genel Merkezi, Ankara ve İstanbul Aydınlar Ocağı, Avrasya Bir Vakfı, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul Fetih Cemiyeti, Kubbealtı Kültür ve Sanat Akademisi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, Irak Türkmen Cephesi, Türkiye Yazarlar Birliği, Altay Kültür, Sanat ve Eğitim Vakfı ve Hacettepe Üniversitesi Arşivcilik Bölümü başta olmak üzere çeşitli kurum ve kuruluşlarca ödüle lâyık görülmüştür.

Son Söz

İlim ve inanç adamı olmak yanında eğitimcilik ve idarecilik gibi birçok hususiyeti karakteristik olarak şahsında taşıyan; arşivcilere önder ve örnek olmuş, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğünde birlikte çalışma fırsatı bulduğum Hocam İsmet Binark'ı yaptığı çalışmalarını, bazı eserleri ve hassasiyetleri ile tanıtmaya gayret ettim.

Sayın Binark, inancı ve ilmi yanında, şahsî dirâyetini de katarak hayatının en başından beri mensubu olduğu kültüre dâir araştırmış ve araştırmalarını da yazmıştır. 'Söz uçar yazı kalır' hükmünce yazı hayatını günümüzde de sürdürmektedir.

Meslekî hayatı ve bu yoldaki başarıları tesadüfî değildir. Üniversite eğitimi ile profesyonel bir başlangıç yaptığı kütüphanecilik mesleğinde kazandığı tecrübelerini, millî bir dâvâ olarak gördüğü arşivcilik, arşivler ve devlet arşivleri sahasında öncülüğünü yaptığı hizmetleriyle ve eserleriyle zirveye taşımıştır.

Binark, 'Mahkemenin Kadıya Mülk Olmayacağı' düşüncesiyle bulunduğu makamlarda ve bu makamların getirdiği imkânları kullanırken Hakk'ın ve milletin rızâsını gözetmiştir.

Millet ve devlet hayatımız, Türk arşivciliği ve arşivleri için başlanmış ve yapılacak daha birçok iş varken ve Binark da bunları lâyıkıyla yapabilecek yüksek bir tecrübeye sâhipken, dönemin siyasilerinin anlaşılmaz tutumları sebebiyle ve arzu edilmeyen usullerle mesleğinden ayrılmak durumunda bırakılmış, buna karşı sürdürdüğü haklı hukukî mücadeleyi kazanmasına rağmen, makam sev-dâsına kapılmamış, kendi isteğiyle emekliliği tercih etmiştir.

Ülkemizde arşivcilik eğitiminin ve uygulamalarının geliştirilmesi yanında özellikle Devlet Arşivimiz'in arşiv hizmetlerinin gerektirdiği şekilde teşkilatlanmasına öncülük eden Hocam İsmet Binark'a, unutulmaz hizmetlerinden dolayı, talebesi olarak şahsım ve Türk arşivciliği adına şükranlarımı sunuyorum.

Ayrıca, bir vefâ örneği göstererek, Hocamızı bir Armağan Kitapla yâdeden talebelerine, meslekdaş ve dostlarına, O'nun adına teşekkürlerimi ifâde etmek istiyorum.

Kaynakça

- Binark, İ. (Haz.). (1979). *Arşiv ve arşivcilik bibliyografyası (Türkçe ve yabancı dillerde yayımlanmış kaynaklar) 1926-1976*. Ankara: Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı.
- Binark, İ. (1980). *Arşiv ve arşivcilik bilgileri*. Ankara: Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı.
- Binark, İ. (1991). *Türk arşivlerinin kısa tarihçesi, önem ve değeri, arşiv hizmetlerinin geliştirilmesi konusunda yapılmış çalışmalar*. Ankara: Cumhuriyet Arşivi Dairesi Başkanlığı.
- Cook, M. (1991). *Arşiv otomasyonuna giriş -Bir RAMP çalışması*. N. İlemin (Çev.). Ankara: Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı.
- Cook, M. (1984). Arşivlerin kullanımı ve yönetimi; bir arşiv hizmetinin ülkedeki yeri. İ. Saltıkgil (Çev.). *Günümüzde Arşiv Yönetimi Meslek Eğitiminin Temelleri* içinde (s. 5-12). İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- Cunbur, M. (1985). Millî Kütüphane ve arşiv malzemesi. *Osmanlı Arşivleri ve Osmanlı Araştırmaları Sempozyumu* içinde (s. 148-154). İstanbul: Türk-Arap İlişkileri İncelemeleri Vakfı.
- Çakın, İ. (2005). Cumhuriyet'ten günümüze bilgi profesyonellerinin eğitiminde başlıca yönelişler. *Türk Kütüphaneciliği*, 19, 7-24.
- Delmas, B. (1991). Arşivler. N. Somer (Çev.). Ankara: Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı.
- Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. (2015). 23 Şubat 2015 tarihinde <http://bilgibelge.humanity.ankara.edu.tr/hakkimizda/genel-bilgiler/> adresinden erişildi.
- Erkmen, A. (2010). *Geç Osmanlı dünyasında mimarlık ve hafıza: Arşiv, jübile, abide*. İstanbul: Akın Nalça Kitapları.
- Gürkan, F. (1973). T.B.M.M. Genel Kurulu gündemine öncelik ve ivedilikle görüşülmek üzere sıraya alınan "Devlet Arşivleri Kanun Tasarıları" ile ilgili notlar ve çalışmalar. *Türk Kültürü*, 127, 1-11.